

LBRIS

We know
books

LAVINIA BETEA VIRGIL MĂGUREANU

CE S-A ÎNTÂMPLAT DE FAPT

Un dialog despre
perioada postdecembristă

Cuprins

Cum s-a scris această carte	5
Abrevieri	13
Botezat Imre de Paul Goma	15
La Academia partidului și „sinteza” DIE	26
Academia partidului - de la Răutu la Dumitru Popescu	45
Urându-l pe Ceaușescu	66
Iliescu, omul providențial	84
O conspirație fără „creier”	97
„Dislocat” la Focșani	125
A fost sau n-a fost revoluție?	143
Oamenii lui Iliescu	163
De la Securitate la SRI	185
SRI, KGB și ceilalți	206
Moșteniri ale Securității	235
Alegerile din „duminica orbului”	256
Crize post-ceaușiste: Piața Universității și mineriadele	276
Revoluție și reformă	295
Despărțirea de Ion Iliescu	321
Cum se va scrie istoria SRI?	351
Ce-a fost mai rău în ce-a trecut?	372
Bibliografie	383
Postfață	392

Abrevieri

- ANI – Academia Națională de Informații
ANIC – Arhivele Naționale Istorice Centrale
ASE – Academia de Științe Economice
ASRI – Arhiva Serviciului Român de Informații
BP – Biroul Politic
CAER – Consiliul de Ajutor Economic Reciproc
CAP – Cooperativă Agricolă de Producție
CC – Comitetul Central
CCES – Consiliul Culturii și al Educației Socialiste
CD – Convenția Democrată
CEC – Casa de Economii și Consemnațiuni
CEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CEPECA – Centrul de perfecționare a cadrelor de conducere a întreprinderilor
CEX – Comitetul Executiv
CFSN – Consiliul Frontului Salvării Naționale
CIA – Central Intelligence Agency
CNSAS – Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității
COM – Consiliul Oamenilor Muncii
CSAT – Consiliul Suprem de Apărare a Țării
CSP – Comitetul de Stat al Planificării
DIE – Direcția de Informații Externe
DSS – Direcția Securității Statului
FSN – Frontul Salvării Naționale
GDS – Grupul de Dialog Social
INI – Institutul Național de Informații
KGB – Komitet Gosudarstvennoj Bezopasnosti
MAE – Ministerul Afacerilor Externe

MAI - Ministerul Afacerilor Interne

MAN - Marea Adunare Națională

MApN - Ministerul Apărării Naționale

MI - Ministerul de Interne

MStM - Marele Stat Major

ONU - Organizația Națiunilor Unite

PCC - Partidul Comunist Chinez

PCF - Partidul Comunist Francez

PCR - Partidul Comunist Român (1944-1948, 1965-1989)

PCUS - Partidul Comunist al Uniunii Sovietice

PDAR - Partidul Democrat-Agrar din România

PDSR - Partidul Democrat-Social din România

PMR - Partidul Muncitoresc Român (1948-1965)

PNL - Partidul Național Liberal

PNȚ - Partidul Național-Țărănesc

PNȚcd - Partidul Național-Țărănesc creștin și democrat

PRM - Partidul România Mare

PSM - Partidul Socialist al Muncii

PUNR - Partidul Unității Naționale a Românilor

RDG - Republica Democrată Germană

REL - Radio „Europa Liberă“

RPC - Republica Populară Chineză

RTV - Radioteleviziunea

SIE - Serviciul de Informații Externe

SNSPA - Școala Națională de Studii Politice și Administrative

SPP - Serviciul de Pază și Protecție

SRI - Serviciul Român de Informații

SSI - Serviciul Special de Informații

TVR - Televiziunea Română

UASCR - Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România

UDMR - Uniunea Democrată a Maghiarilor din România

UGSR - Uniunea Generală a Sindicatelor din România

UMRL - Uniunea Mondială a Românilor Liberi

UNITER - Uniunea Teatrelor din România

URSS - Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

USL - Uniunea Social-Liberală

UTC - Uniunea Tineretului Comunist

Botezat Imre de Paul Goma

În așteptarea întâlnirii noastre, v-am căutat biografia pe internet. Știam și eu, așa ca toată lumea, că ați făcut parte din „grupul lui Iliescu“ care plănuia un complot împotriva lui Ceaușescu, că ați fost șeful SRI-ului în cea mai interesantă perioadă din istoria ultimei jumătăți de veac. Încă o dată, în numele prezumtivilor cititori ai acestui dialog, reaffirm exclusiv interesul pentru statutul dvs. de „martor angajat“, cum îi numește Raymond Aron pe actanții unor evenimente de impact asupra mulțimii. Ați fost în primul cerc al anturajului succesorului lui Ceaușescu, Ion Iliescu¹. Și, vă repet, interesul meu epistemic prioritar, ca să-i zic așa, e centrat pe funcția dvs. de șef al serviciilor române de informații în acel „timp de fractură istorică“, după expresia istoricului Jean-François Soulet pentru schimbările de regim. Din poziția aceea, de unde ați cunoscut și, desigur, influențat anumite decizii și procese istorice - un martor inegalabil... Am aflat de pe internet că v-ați născut în 1941, într-o localitate sătmăreană - satul Giurtelecu Hododului, comuna Hodod... Că ați fost înregistrat în actele de stare civilă ca Imre Astaloș... Wikipedia nu menționează părinții...

¹ Ion Iliescu (n. 1930), profesia inițială - inginer. Prim-secretar al CC al UTC (1967-1971) și membru al CC al PCR (1969-1984), perioadă în care a îndeplinit funcțiile de secretar cu propaganda al CC al PCR, secretar cu propaganda în județul Timiș, prim-secretar la județeană de partid Iași, președinte al Consiliului Național al Apelor. Ulterior a fost numit director al Editurii Tehnice (1984-1989). În evenimentele din decembrie 1989 a fost desemnat președintele CFSN. A fost președintele României (1990-1996; 2000-2004).

Nemaștiind ce alte calomnii să se profereze împotriva mea, mi-au atribuit prenumele de Imre, desigur cu intenția de a fi considerat unghur, de parcă dacă aș fi de această naționalitate, ar fi neapărat un păcat de neiertat... o nerozie. À propos de Imre, asta e o născocire a lui Paul Goma¹. La noi, în Ardeal, în localitățile românești era obiceiul ca, mai ales băieții, dar și fetele, să capete nume care nu pot fi maghiarizate. Și așa fratele meu este Emil, iar sora Angela – Angelica, îi spuneam noi –, și eu, Virgil. Un nume românesc care nu poate fi maghiarizat. Tata a fost Ion, Astaliș Ion. Despre asta sper că ați citit, că se chema Astaliș. Părinții au fost numiți Ianoș și Roza. Mama era Rozalia. Da, Ianoș și Roza scria în certificatul meu de naștere la părinți. În timpul școlii profesionale (1956-1959) și mai târziu la liceu (1960-1964), la Timișoara fiind, nu m-a deranjat. Acolo este acea trăsătură cosmopolită care îi șade bine Timișoarei – nu-i interesează dacă ești unghur sau român, neamț sau sârb sau orice altă naționalitate. Contează cine ești ca om. Provin dintr-o comunitate compactă de Astaliș, într-o zonă majoritar românească din Ținutul Codrului, județul Satu Mare. Vecine cu noi erau Oarța de Sus, Orțița, Oarța de Jos, județul Maramureș. Orțița e un cătun de la mijloc între cele două Oarțe, de acolo era tata. Există și acum, acolo, Astaliș care sunt descendenți ai familiei. Mama era tot dintr-o comună cu majoritate românească. Satul se numea Chilioara, comuna se numește și azi Coșei, județul Sălaj. Venind încoace, într-o zonă cu presiune ungară... A existat această presiune și, probabil, influența lor era mai puternică în acest sat.

Cum sunteți în certificatul de naștere?

În certificat sunt Astaloș Virgil. Astaloș fiindcă le-au maghiarizat, din nou, comuniștii. Pe vechiul meu certificat de naștere, acela din 1941 – care, din păcate, s-a pierdut – era Astaliș. Cu î din i, ca în vremea statului antonescian, deoarece m-am născut în perioada aceea.

¹ Paul Goma (1935-2020), scriitor, condamnat la doi ani închisoare pentru simpatiile pro-revoluția maghiară din 1956, disident al regimului Ceaușescu.

Dar, venind comuniștii la putere, au mers pe internaționalismul proletar. Și au zis că maghiarii, ca și românii... adică un gen de internaționalism... În acea primă etapă, nouă ne-au și unghurizat numele. Dar, repet, Imre este o născocire de tip 1990, când se urmărea ce se întâmplă aici și cine este cel care conduce serviciile secrete.

La finele războiului, într-adevăr, în Transilvania, aripa maghiară a activiștilor comuniști era mai bine reprezentată decât a românilor. Iar în funcțiile de vârf ale organizației comuniste au fost trimiși foști ilegaliști de etnie maghiară... E într-adevăr interesantă povestea numelui dvs. În ediția engleză din Wikipedia apare așa: „born Imre Asztalos“, cu citarea Ildikó Lipcsey – Romania and Transylvania in the 20th Century (Budapest, 2004), p. 118. Pe internet, este afișată și respectiva lucrare, dar în pagina citată afirmația aceasta nu are referință bibliografică¹. E și aceasta o manieră de compunere a unei cercetări pretins obiective... Părinții dvs. au fost țărani?

Țărani cu puține clase. Nu știu dacă tata avea cinci clase, iar mama vreo patru.

Școliți în raport cu majoritatea românilor din interbelic. După singurul recensământ din istoria României Mari, aproape jumătate din populație era analfabetă². Patru clase, raportat la populația vremii, însemna, poate, echivalentul segmentului absolvenților de master, de azi.

După anumite statistici știute și de mine, 80% neștiutori de carte în rândul țăranimii. Tata era o persoană luminată... În '47, la 6 ani, a început primul meu an de școală. Dar școala primară, de la una la șapte clase, am făcut-o într-o comună din Banat. Părinții s-au mutat

¹ <http://www.hungarianhistory.com/lib/lipcsey/lipcsey.pdf>, accesat la 15 decembrie 2021.

² După recensământul din 1930, situația școlarizării populației României era următoarea: absolvenți de învățământ secundar (gimnaziu) – 8,6% din totalul cetățenilor români; cu școală profesională – 3,2%; absolvenți de învățământ universitar – 1,1%; absolvenți ai altor școli superioare – 0,5%. Știutori de carte în Vechiul Regat erau 55,8%; 65,7% în Bucovina; 67,3% în Transilvania și 38,1% în Basarabia.

acolo pentru că au fost împroprietăriți de Groza¹ cu 5 ha de pământ în comuna Uivar, județul Timiș, 10-12 km de la graniță cu sârbii.

Pământul primit de părinți la reforma agrară din 1945 cui aparținuse? Unor cetățeni de etnie germană care-au emigrat sau au fost deportați după război²?

Au fost dintre cei care au făcut parte, în România, din coloana a V-a a nazismului. Care au fugit pur și simplu, lăsând, cum s-ar zice, și focul aprins în vatră. S-a întâmplat în '44, după 23 august. Niște case foarte civilizate în Uivar, cu mobila în ele și cu tot ce trebuie. Părinții mei au ajuns acolo în '45, vara, împreună cu mine.

În ianuarie, în acel an au început deportările etnicilor germani din România în URSS. Pentru reconstrucția țării distruse de armatele naziste, s-a spus.

Din Uivar eu nu am știință că s-au făcut deportări în acel an. Aici, dacă ar fi să pomenesc de părinți, aș spune că primul lucru pe care l-a făcut tata, a fost reforma agrară în Uivar după standardele reformei lui Groza. Astaliș Ion avea un pic de statură de lider local. Fugise din Ardealul cedat ungarilor și lucrase în perioada antonesciană la Metrom în Brașov. După aceea a fost făcut comunist și i se încredințase sarcina cu reforma agrară în Uivar.

Adică partidul comunist a apreciat că dobândise o conștiință proletară după acel stagiul de muncitor, că e capabil de-acum s-o inducă și țăranilor din Uivar.

Eu n-aș putea să spun asta.

¹ Petru Groza (1884-1958), avocat, președinte al Frontului Plugarilor care a încheiat un acord cu PCdR. Vicepreședinte (1944-1945) și președinte (1945-1952) al Consiliului de Miniștri, președinte al Prezidiului MAN (1952-1958).

² Nu numai în România, ci în toate fostele țări aliate cu Germania nazistă, au fost deportați etnici germani la muncă forțată pentru reconstrucția URSS. Ordinul a fost dat în România în ianuarie 1945 și s-a referit la bărbații cu vârstele cuprinse între 17 și 45 de ani și femeile între 18 și 30 de ani. Au fost exceptate femeile gravide, cele cu copii de sub un an și persoanele inapate de muncă.

Nu, eu sintetizam un mod de aplicare a ideologiei comuniste în respectiva etapă.

Omul acesta avea un dar natural de a se adresa publicului și o...

...charismă.

Voiam să vă spun că tata avea un mod foarte natural, foarte direct și foarte persuasiv de a se adresa celor din jur. Farmec personal sau... în orice caz, ascendență. În toamna lui '45 a confiscat grâul unor speculanți și pentru aceasta a fost deferit curții marțiale și închis. Confiscase acel grâu ca să-l împartă țăranilor cărora le dăduse pământ. Să aibă ce semăna că nu era grâu de semănat. Judecat de curtea marțială a fost trimis la închisoare dar eliberat după câteva luni. În '52, Astaliș s-a mai amestecat o dată în treaba cu grâul că a fost o foamete groaznică care venea din seceta care a fost... nu mai știu '50-'51. S-au dus să cumpere cu bani obștești, cu bani de la particulari, din Moldova de undeva din județul Botoșani. Cotușca și nu mai știu, îmi spunea mie pe unde a umblat. Vreo lună, două nu s-a știut nimic și începuse lumea să țipe după bani. A apărut Astaliș cu decontul, cu grânele adică, dar abia se mai ținea pe picioare, era epuizat. Un personaj în felul lui fabulos.

În foamea din '46-'47, veneau bieții moldoveni încoace să cumpere cereale. În '52, mergeau bănățenii la ei. Aceste migrații n-au intrat atunci în cărțile de istorie. Nici faptul că întrețineam armatele sovietice lăsate în țară și că plăteam datorii de război Uniunii Sovietice.

Tata s-a reîntors în satul natal Giurtelecu Hododului, județul Satu Mare, în anul de grație '59.

Din regiunea aceea bogată?! Consătenii, care iernau și în anii '70 cu cereale din Câmpia Banatului prin trocul merelor, țuicii și magiunului din prune, numeau zona aceasta „țara”. Mergeau „la țară” – locul unde creștea pâinea...

S-a întors pentru că îi confiscaseră pământul deoarece s-a împotrivit la colectivizare. Scrie în dosarul lui¹. Celor care nu au intrat în colectiv, li s-a luat pământul primit la reforma agrară. Tuturor, nu numai nouă. Am vrut să scriu acestea într-o biografie a mea dar mi-am zis... ce importanță are biografia mea? Tata a fost anticomunist în felul lui. Înjura de „Karol Max“, cum zicea el, de Stalin... De la Uivar știu și „imnul țăranilor“ care dădeau cote: „Tatăl nostru carele ești la Moscova, distrugă-se împărăția ta, cum s-a distrus Germania. Și iartă-ne nouă cotele noastre, precum iertăm și noi hojiile voastre. Și să plecați de la noi, și să nu mai fim prieteni cu voi, în vecii-vecilor, Amin!“ Li s-au luat cote și supracote iar în final, li s-a retras pământul. Au rămas muritori de foame practic. Atunci părinții s-au întors în sat fiindcă acolo cumpăraseră 5 ha de pământ, pe banii lor, după ce în anii '30-'40 lucraseră în București. A fost atunci perioada cea mai neagră a regimului comunist din România și probabil, de atunci mi-am format în conștiința mea de copil de la țară primele rudimente de atitudine anticomunistă, pe care apoi nu numai că le-am păstrat, dar le-am și dezvoltat în așa fel încât și azi am aceeași atitudine pe care am manifestat-o, după cum o pot dovedi, în timpul regimului Ceaușescu. Au trăit, pușinii ani pe care i-au mai avut, într-o casă făcută de mine. Am făcut-o în două dintre vacanțele mele, în anii '57 și '58 când eram la profesională. Erau și bani ai familiei, pușini dar au fost, exista și lemnul cumpărat de tata de pe unde muncise la București. A fost o căsuță mică în care au și murit amândoi, săracii. În '62, tata a murit de inimă rea. Atunci se terminase colectivizarea și s-a dat un decret ca tot pământul să intre în colectiv. Nu numai pământul lui, ci și o mână foarte frumoasă, cea mai frumoasă iapă din sat... Diagnosticul lui a fost reumatism cardiac. Nu sunt cardiac, am inima mamei – un fel de Vitoria Lipan, foarte chivernisită și dâră în felul ei. Ea ținuse patru ani gospodăria

¹ Faptul e menționat și în dosarul de cadre al lui Virgil Măgureanu, în referatele întocmite și în 1973, și în 1981. ANIC, fond CC al PCR – Cadre, vol. M/1320, ff. 4-9.

sub autoritățile ungurești în Ardealul de atunci. După examenul meu la facultate, i-am zis: „Mamă, ăștia în București mă consideră ungar. Tu, din naștere, ești Măgureanu iar eu vreau să preiau acest nume“; în Chilioara au fost familii multe de Măgureni. Și sunt des-tui de pe acolo care au auzit de Măgureanu, adică de mine, toți au venit că sunt nepoți, rude, veri...

Când erai director al SRI și ei căutau la București o „proptă“.

O mică proptă. Mama trăia din puținul ei de acolo. Trebuia să-i mai dau eu o sută de lei – erau bani pe atunci! – să-și cumpere pâine, ulei... Ei i-am spus: „Mamă, trebuie să merg la facultate, nu are cine-ți da bani în această perioadă...“ Mama a zis: „Mă descurc“. Mi-a dat dezlegarea aceasta în primăvara lui '64 când încă nu se topiseră zăpe-zile. După ce am reușit la facultate, m-am plâns: „Uite, ăștia mă consideră ungar“; „Dar ce-ar zice taică-tu să te lepezi de numele lui?“; „Tata s-a dus. Acum, Dumnezeu să ne ierte! Îmi trebuie un nume românesc“. În '68 mi-am schimbat numele. Am considerat – așa am și scris în cerere – că doresc ca numele să-mi ateste naționalitatea.

Unde-ați făcut cererea?

La București. Colegii mă ironizau. Dan Bârliba – care-a fost mare funcționar pe la Externe, genial tipul, poliglot – zicea: „În loc de Schitu Măgureanu să-i zicem Bdul Schitu Astaloș“. Mă lua peste picior. Și nu m-au mai considerat maghiar, ci evreu maghiar. Că numai evreii își schimbă numele, nu și românii. Ceea ce nu era adevărat.

Cu ce ați continuat după cele șapte clase la Uivar?

În '54 am absolvit printre primii, cu cununță, cum se zice. Dar, gata, au hotărât părinții. Acum, la agricultură. Și m-au stopat doi ani, '54-'56, să muncesc cu ei. Până când le-a luat pământul. În acei ani, câștigam 20 de lei pe zi la un GAS – Gospodăria Agricolă de Stat din Cenei – în altă comună de lângă Uivar. Când le-a luat pământul, i-am spus tatei: „Nu mai pot sta cu voi, vom rămâne

muritori de foame aici". Chiar muritori de foame nu erau dar tare greu se descurcau. Mama a zis: „Du-te!“; Tata: „Dacă te duci, nu mai ai a călca pe acasă!“. Mi-am luat valijoara și m-am dus. La Școala Profesională Textilă, ulterior Centrul Școlar Textil, Piața Muncii nr. 2 din Timișoara, vis-à-vis de Muzeul Huniade. Acum cred că îi spune Piața Huniade.

De ce tocmai acolo, în acel timp de exod al băieților din mediul rural către calificări pentru industria grea?

Eu aveam mai multe motive. Textilele făceau parte din industria ușoară. Pe niște prieteni de-ai mei, care nici nu terminaseră șapte clase, când să intre în a VI-a, i-au luat la profesională. Duși la Timișoara, veneau îmbrăcați în uniformă, frumos, elegant, cu chipiu. Iar eu cu vacile, cu... gospodăria. Am ajuns la Textile pentru că aceia nimeriseră acolo. A venit unul la mine, care era în anul III când eu am intrat în anul I, Snep Ștefan. Din Țara Oașului, acest Ștefan care venea după cărți la mine. Eram și bibliotecarul satului între altele, aveam o mică bibliotecă și toată lumea cerea cărți. Din biblioteca mea personală, cu, probabil, vreo 150 de cărți... Ajunsesem năuc, când mergeam pe stradă cu cartea, învățasem să citesc mergând. Pe timpul acela au apărut faimoasele lucrări ale lui Sadoveanu – trilogia *Frații Jderi*, acel fantastic *Un om între oameni* al lui Camil Petrescu, despre Bălcescu, în trei volume și altele. Una peste alta, când am terminat clasa a VII-a, citisem cam tot ce apăruse din clasicii români. Și lumea din sat mă cam considera așa... un tip...

Ușor dus... cunosc. O atitudine deloc bărbătească, să zicem.

Nu, o atitudine care nu era compatibilă cu un om de la munca câmpului. Le povesteam învățătorilor de la școală despre cum mă duc cu vaca la păscut și la câmp cu calul, citind pe cal. Pe mine mă fura cartea, nu brazda plugului... Am terminat cele trei clase de profesională în '59. Am avut de ales imediat între a rămâne cadru didactic ajutător, adică îndrumător la școala textilă, sau să merg...

Pedagog i se zicea postului.

Pedagoagă îi ziceau cei de acolo. Dirigintele Nicolae Moroaica ținea la mine și zice: „Rămâi aici, rămâi la școală! Ai posibilitatea să urmezi liceul mai bine de aici, mai poți rupe timp să înveți. Dacă te duci la fabrică, nu mai faci tu seralul!“ Dar lucrurile au stat exact invers. Pe cei care nu eram direct productivi, nu ne-au primit la seral. Cu un an înainte s-ar fi putut, acum nu. Trebuia să stai un an și după aceea să dai examen la liceu. Am intrat la liceu cu examen de admitere abia în '60 toamna, la liceul seral. Am terminat liceul în '64 dar la fără frecvență. Căci în '62-'63 ne-au trimis la fără frecvență. Luam meditație pe bani la matematici, la fizică.

Aveți un episod de viață extrem de complex în interpretări – racolarea de către Securitate, în 1961. Cum anume?

Pur și simplu au venit la mine. „De ce să fac eu asta?“ am zis. „Pentru că ești băiat bun și meriți să colaborezi.“ Două au fost argumentele. Tata fusese dat afară din partid și zice acela: „Fii atent, avem asta... e fratele într-o funcție sensibilă. Vrei să-i faci rău?“ M-am gândit că nu mă costă nimic.

Dar cum au făcut? De unde v-au luat? Au venit la școală?

La școală. M-au chemat undeva unde eram numai eu cu ei.

Prin cine v-au chemat?

Nu mai știu, dar în orice caz, asta au făcut. Erau doi. Aveam 20 sau 19 ani.

Probabil că era și o orientare către o anume categorie profesională. Pedagogul are potențial mare de informare de la copiii – despre părinții lor, despre grupurile informale, despre opiniile și convingerile reale ale tinerilor, așa cum sunt discutate între prieteni.

Numai că -- se poate verifica -- niciodată nu au mai dat pe acolo sau dacă au dat, nu s-au mai întâlnit cu mine...

S-au prezentat cu numele și gradele lor?

Da, unul era Veber, celălalt nu mai știu cum. Nu și-au spus gradele, funcțiile. Primul lucru pe care l-au pomenit: „E adevărat că taică-tău a fost dat afară din partid?” Știam, firește. Acesta a fost cuiul nostru slab.

V-au apreciat ca tânăr capabil, motivat și ambițios în ascensiunea socială, cu o piedică în calea ei...

Două puncte sensibile că l-au băgat și pe fratele meu.

Ați primit numele de cod Victor Popescu. Și ați scris, la cererea lor, un angajament semnat cu numele Virgil Astaliș în care ați promis...¹

Ce mi-au dictat. Ei mi-au dictat câteva vorbe acolo... colaborare... devotament...

V-au lăsat în pace, nu au avut nevoie de dvs...?

Nu pot pricepe altceva de vreme ce pe oamenii aceia nu i-am mai văzut vreodată. Eu uitasem de acel episod. Și a fost neplăcut când am văzut că...

...iese la iveală după atâția ani un astfel de hulit pact. A ieșit la iveală în '92 colaborarea cu serviciul DIE prin intermediul unui jurnalist care se va dovedi că avusese și el legături cu Securitatea². Iar în 1995, dvs. înșivă, în modul cel mai surprinzător, ați făcut public angajamentul din 1961.

90% dintre vechii șefi de secții județene trebuiau schimbați deoarece nu făceau față noului serviciu. În unele locuri s-au făcut repetate schimbări. Printre care și la Timișoara. Și-atunci a venit acel Veber și a zis drept răzbunare pentru schimbarea vechiului șef – scoatem dosarul lui Măgureanu de informator. Deși nu informasem nimic.

¹ <https://evz.ro/misterioasa-identitate-virgil-magureanu.html>, accesat la 16.10.2021.

² <https://mariusmioc.wordpress.com/2009/09/18/colaborarea-cu-securitatea-a-revolutionarului-ioan-itu/>, accesat la 16.10.2021.

În '62, după datele biografice publice, ați fost primit în partid. Lucrați în continuare ca pedagog.

Tot. Dar mai era ceva. Devenisem între timp secretarul organizației UTM de la Centrul Școlar Textil cu vreo trei mii și nu știu câți de membri UTM.

Deja, „un tânăr de perspectivă“!

De perspectivă sau nu, mie mi-a prins bine pentru că atunci mi s-a dublat salariul. Aveam 625 de lei salariul meu de pedagog și s-a convenit, de acord fiind și directoarea școlii, Dumnezeu s-o ierte, Anita Carapanceanu, ca să devin activist cu jumătate de normă... Nu numai eu, toți cei care aveam același rang în marile centre școlare din țară.

La Academia partidului și „sinteza” DIE

De ce ați ales filozofia ca specializare?

Nici eu nu-mi dau seama. Știind că n-am nicio șansă la vreo facultate tehnică, cel mult aș fi putut încerca la agronomie în Timișoara. Poate că eram mai deștept dacă mă făceam agronom. La București m-am dus deoarece acolo erau facultățile cu șansă pentru mine – filozofia și dreptul. Întrucât prima sesiune se dădea la filozofie, deci 1 septembrie – 5 septembrie la filozofie, 17 septembrie – octombrie la drept. Voiam, de fapt, la drept. S-a nimerit să fie filozofie întâi și am calculat cu colegi care erau deja la drept în București cum că, dacă reușesc la filozofie, pot să mă transfer, fără examen, la drept. A început însă să-mi placă istoria filozofiei.

Le păstrați amintiri frumoase profesorilor?

Au fost câțiva extraordinari. În primul rând, era ministrul învățământului Athanase Joja¹, profesor de logică la noi. Pe Athanase Joja l-am văzut de vreo două-trei ori, că mai mult nu venea. În schimb, locțiitorii lui la logica formală și la istoria logicii erau conferențiarul Radu Stoichiță, absolut genial, iar Petre Bilt, asistentul.

¹ Athanase Joja (1904-1972), profesia inițială – avocat. Membru al PCdR din 1935. După război, profesor de logică și filozofie la Universitatea din București. A îndeplinit funcții și misiuni politice precum: membru al CC al PCR (1955-1969), secretar general și director în MAE (1948-1955), reprezentant permanent la ONU (1955-1957), ministru al Învățământului și Culturii (1957-1960), președinte, apoi vicepreședinte al Academiei Române (1959-1972).

Printre colegii mei era, de pildă, Mihai Pelin¹, că de el nu cred că n-ați auzit.

Da, l-am cunoscut, am colaborat la „Jurnalul Național”.

Mihai Pelin, un om ce nu învăța decât ce voia el, restul le rasolea, era fascinat de aștia de la logică. Pe urmă, era la economie politică capitalistă Gheorghe Dolgu. Gheorghe Enescu la sisteme logice. Gheorghe Cazan, „o fiară” la istoria filozofiei românești și filozofie universală.

Din ce-mi spuneți deduc că acea curriculumă a rămas în vigoare și în anii '80. Ne-au adăugat orele profesorilor de la celelalte specialități că nu-i puteau trece în șomaj în 1977 când cinci specializări – filozofie, istorie, sociologie, psihologie și pedagogie – au fost comprimate în două secții – istorie-filozofie și filozofie-istorie. La Cluj, Andrei Roth, profesorul de materialism istoric ne-a predat disciplina ca sociologie marxistă.

Cât o fi fost materialism istoric, habar nu am. Era și Tudor Bugnariu², ginerele lui Blaga. După ani, în '90, a apărut la mine Dorli Blaga, fiica lui Lucian Blaga. Și datorită bunei conlucrări s-au recuperat toate manuscrisele lui Lucian Blaga.

Vorbiți de anii '90.

Vorbim deja de arhivele fostei Securități. Pe urmă era, de exemplu, Paul Popovici... Pe mine curând m-a cuprins patima pentru științele politice. Din anul III am avut șansa vieții – așa o consider eu – să-l cunosc pe Ovidiu Trăsnea care era decanul de gândire în știința politică românească. Avea și o carte intitulată *Știința politică*, un exemplu de erudiție și de acribie și, desigur, un reputat manual de *Doctrine*

¹ Mihai Pelin (1940-2007), istoric, scriitor și publicist. A fost primul cercetător care a intrat în Arhivele fostei Securități, printre altele cu rezultatul editării primelor șase volume ale *Cărții Albe a Securității* (1996-1997).

² Tudor Bugnariu (1909-1988), sociolog și publicist. Comunist din ilegalitate, a fost internat în lagăr în anii războiului. Primar al Clujului (1944-1945) și consilier cultural la Belgrad (1948), a revenit în mediul universitar la Cluj, apoi la București. Căsătorit cu fiica poetului Lucian Blaga, Dorli (1957).